Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 19. listopadu 2020 [1]

Věc C-504/19

Banco de Portugal,
Fondo de Resolución,
Novo Banco SA
proti
VR

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko)]

„Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Bankovní dohled – Reorganizace a likvidace úvěrových institucí – Směrnice 2001/24/ES – Reorganizační opatření orgánu domovského členského státu úvěrové instituce – Převod práv, aktiv nebo závazků na překlenovací instituci – Zpětný převod na úvěrovou instituci nacházející se v režimu řešení krize – Článek 3 odst. 2. – Účinek reorganizačního opatření v jiných členských státech – Článek 32 – Účinky reorganizačního opatření na probíhající soudní řízení – Listina základních práv Evropské unie – Článek 47 – Účinnost právní ochrany – Zásada právní jistoty a zásada ochrany legitimního čekávání – Směrnice 2014/59/EU – Časová použitelnost“

I. Úvod

1. Musí-li banka vyhlásit úpadek, může nastat situace, že nelze zachovat její kritické funkce. Vzhledem k tomu, že tato skutečnost může mít dalekosáhlé dopady jak na vkladatele, tak na reálnou ekonomiku, je v celohospodářském zájmu vyhnout se úpadkům bank a namísto toho přijmout reorganizační opatření a ucelená opatření k řešení krize [2].

2. Ačkoliv je mnoho bank součástí přeshraničních skupin podniků, neexistoval až do přijetí směrnice 2014/59 (dále jen „BRRD“) [3] jednotný soubor nástrojů pro vnitrostátní orgány dohledu. Unijní právo se v tomto ohledu omezovalo na ustanovení směrnice 2001/24 [4], podle nichž musí být reorganizační a likvidační opatření stanovená vnitrostátním právem členských států bez dalších formalit uznána v ostatních členských státech.

1 – Původní jazyk: němčina.

2 – Viz informační dokument Komise ze dne 15. dubna 2014 k takzvané *Bank Recovery and Resolution Directive*, zkráceně „BRRD“ (viz poznámka pod čarou 3), MEMO/14/297.

3 – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků (Úř. věst. 2014, L 173, s. 190).

4 – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES ze dne 4. dubna 2001 o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí (Úř. věst. 2001, L 125, s. 15; Zvl. vyd. 06/04, s. 15).

3. Nástrojem reorganizace a řádného řešení krize bank, který používá portugalské právo a nyní také BRRD, je zřízení takzvané překlenovací banky. Na tuto banku se převedou veškeré zdravé linie podnikání banky nacházející se v krizi s cílem stabilizovat dosavadní podnikání této banky a ochránit majitele vkladů. Ve zbývající „špatné bance“ je pak zaveden režim řešení krize.

4. Základem věci v původním řízení byl hrozící úpadek tehdy druhé největší portugalské banky Banco Espírito Santo (dále jen „BES“) v roce 2014. V souvislosti s ním zřídila portugalská centrální banka a tehdejší orgán dohledu Banco de Portugal překlenovací instituci nazvanou Novo Banco a v srpnu 2014 na ni převedla všechny zdravé oblasti podnikání BES. Takzvané toxické závazky byly ponechány v majetku BES a jejích dceřiných společností, čímž se z nich stala „špatná banka“.

5. Žalobkyně v původním řízení (dále jen „žalobkyně“) byla původně investorkou do španělské dceřiné společnosti banky BES. Smluvní vztahy však od srpna 2014 převzala Novo Banco Španělsko. Poté, co žalobkyně podala proti Novo Banco Španělsko žalobu na neplatnost dotčené smlouvy z důvodu nesprávného investičního poradenství poskytnutého bankou BES při sjednání její investice, rozhodla Banco de Portugal, že určité závazky, mezi něž patřila také odpovědnost BES v souvislosti s uzavřením investiční smlouvy žalobkyně, převede se zpětným účinkem zpět na BES.

6. Dotčená žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se nyní týká otázky, zda španělské soudy musí podle směrnice 2001/24 toto rozhodnutí bez dalšího uznat, jestliže to povede k zamítnutí žaloby podané žalobkyní proti Novo Banco Španělsko. Předkládající soud, kterým je Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr, Španělsko), má za to, že by tento závěr mohl porušovat zásady účinné právní ochrany a právní jistoty. Projednávaná věc je o to problematičtější, že předkládající soud tímto způsobem implicitně zpochybňuje platnost povinnosti bezpodmínečného uznání opatření k řešení krize podle směrnice 2001/24.

II. Právní rámec

A. Směrnice 2001/24

7. Body 6, 23 a 30 odůvodnění směrnice 2001/24 zní takto:

„(6) Správní nebo soudní orgány domovského členského státu musí mít výhradní pravomoc rozhodovat o reorganizačních opatřeních stanovených právními předpisy a zvyklostmi daného členského státu a provádět tato opatření. Vzhledem k obtížím při harmonizaci právních předpisů a zvyklostí členských států je nutné u členských států dosáhnout vzájemného uznávání opatření přijatých každým z nich pro obnovení životaschopnosti úvěrové instituce, kterou daný stát povolil.

[…]

(23) Ačkoli je důležité dodržet zásadu, podle které právo domovského členského státu určuje veškeré účinky reorganizačních opatření nebo likvidačních řízení, jak procesní, tak hmotné, je rovněž nutné mít na paměti, že tyto účinky mohou být v rozporu s předpisy obvykle platnými pro hospodářskou a finanční činnost dané úvěrové instituce a její pobočky v jiných členských státech. V některých případech představuje odkaz na právo jiného členského státu nevyhnutelnou výjimku ze zásady, podle které má platit právo domovského členského státu.

[…]

(30) Vliv reorganizačních opatření nebo likvidačního řízení na probíhající soudní řízení upravují právní předpisy členského státu, ve kterém soudní řízení probíhá, formou výjimky z uplatnění *lex concursus*. Vliv těchto opatření a postupů na výkon rozhodnutí, která jsou výsledkem těchto řízení, upravují právní předpisy domovského členského státu v souladu s obecnými pravidly, která stanoví tato směrnice.“

8. Článek 2 směrnice 2001/24 definuje pojem „reorganizační opatření“ jako opatření, „jejichž účelem je zachovat nebo obnovit finanční situaci úvěrové instituce nebo investičního podniku […] a která by mohla ovlivnit již existující práva třetích osob, včetně opatření zahrnujících možnost pozastavení plateb, pozastavení donucovacích opatření nebo snížení pohledávek; mezi tato opatření patří rovněž použití nástrojů k řešení krize a výkon pravomocí k řešení krize podle směrnice 2014/59/EU“.

9. Článek 3 směrnice 2001/24 pod názvem „Přijetí reorganizačních opatření – Rozhodné právo“ stanoví:

„1. K provádění jednoho či více reorganizačních opatření v úvěrové instituci, včetně poboček usazených v jiných členských státech, jsou oprávněny pouze správní nebo soudní orgány domovského členského státu.

2. Reorganizační opatření se provádějí v souladu s právními předpisy a postupy platnými v domovském členském státě, pokud tato směrnice nestanoví jinak.

Tato opatření jsou účinná v plném rozsahu v celém Společenství v souladu s právními předpisy tohoto členského státu bez nutnosti dalších formalit, a to i vůči třetím osobám v ostatních členských státech, a to i v případě, že pro ně platné předpisy hostitelského členského státu tato opatření nestanoví nebo podmiňují jejich používání podmínkami, které nejsou splněny.

Reorganizační opatření jsou účinná v celém Společenství od okamžiku nabytí účinnosti v členském státě, kde byla přijata.“

10. Článek 6 odst. 1 až 3 směrnice 2001/24 upravuje povinnost zveřejnit rozhodnutí o reorganizačních opatřeních, která mohou postihnout práva třetích osob v hostitelském členském státě a lze proti nim podat opravný prostředek v domovském členském státě, v *Úředním věstníku Evropské unie*. Odstavce 4 a 5 tohoto ustanovení zní takto:

„4. Výtah z rozhodnutí, který má být zveřejněn, uvádí v úředním jazyce nebo jazycích dotyčných členských států zejména účel a právní základ přijatého rozhodnutí, lhůty pro podání opravných prostředků, zejména jasně pochopitelné uvedení data uplynutí lhůt, a plnou adresu orgánů nebo soudu příslušných pro projednání opravného prostředku.

5. Reorganizační opatření jsou účinná bez ohledu na opatření předepsaná v odstavcích 1 až 3 a jsou plně účinná vůči věřitelům, pokud správní nebo soudní orgány domovského členského státu nebo právní předpisy tohoto státu upravující toto opatření nestanoví jinak.“

11. Článek 32 směrnice 2001/24 naproti tomu stanoví:

„Účinky reorganizačních opatření nebo likvidačního řízení na probíhající soudní řízení týkající se majetkové hodnoty nebo práva, kterého byla úvěrová instituce zbavena, se řídí výhradně právem členského státu, ve kterém soudní řízení probíhá.“

B. Směrnice 2014/59 (BRRD)

12. Body 4, 5 a 59 odůvodnění BRRD zní následovně:

„(4) Postupy pro řešení krize institucí nejsou v současné době na úrovni Unie nijak harmonizovány. Některé členské státy uplatňují na instituce tytéž postupy jako na jiné podniky v platební neschopnosti, přičemž v některých případech jsou tyto postupy pro instituce přizpůsobeny. Mezi právními a správními předpisy, jimiž se platební neschopnost institucí v jednotlivých členských státech řídí, panují velké hmotné i procesní rozdíly. Finanční krize navíc odhalila, že obecné postupy řešení platební neschopnosti podniků nemusí být vždy vhodné pro instituce, protože nezajišťují vždy dostatečnou rychlost zásahu, pokračování zásadních funkcí institucí a zachování finanční stability.

(5) Proto je nutný takový systém, který by orgánům poskytl důvěryhodný soubor nástrojů k dostatečně včasnému a rychlému zásahu do nezdravé instituce či instituce v selhání tak, aby bylo zajištěno pokračování jejích zásadních finančních a ekonomických funkcí a zároveň se minimalizovaly dopady selhání instituce na hospodářství a finanční systém. Tento systém by měl zajistit, aby akcionáři nesli ztráty jako první a aby věřitelé nesli ztráty po akcionářích […]

(59) Nástroje k řešení krize by měly zahrnovat převod činnosti nebo akcií instituce v režimu řešení krize, zřízení překlenovací instituce, oddělení neproblematických aktiv instituce v selhání od znehodnocených aktiv a aktiv s nedostatečnými výsledky a rekapitalizace z vnitřních zdrojů od akcionářů a věřitelů instituce v selhání.“

13. Článek 40 BRRD upravuje „Nástroj překlenovací instituce“:

1. Členské státy za účelem uplatňování nástroje překlenovací instituce a s ohledem na potřebu udržet zásadní funkce v rámci překlenovací instituce zajistí, aby orgány příslušné k řešení krize měly pravomoci převést na překlenovací instituci:

a) akcie nebo jiné nástroje účasti vydané jednou nebo více institucemi v režimu řešení krize;

b) veškerá nebo jakákoli aktiva, práva nebo závazky jedné nebo více řešených institucí.

S výhradou článku 85 může k převodu uvedenému v prvním pododstavci dojít bez získání souhlasu akcionářů institucí v režimu řešení krize nebo jakékoli třetí strany jiné než překlenovací instituce a bez dodržení jakýchkoli procesních požadavků podle práva obchodních společností nebo práva cenných papírů.

[…]

7. Orgány příslušné k řešení krize mohou převádět akcie nebo jiné nástroje účasti anebo aktiva, práva nebo závazky zpět z překlenovací instituce v jednom z těchto případů:

a) možnost převést konkrétní akcie nebo jiné nástroje účasti, aktiva, práva nebo závazky zpět je výslovně uvedena v nástroji, jímž byl převod proveden;

b) konkrétní akcie nebo jiné nástroje účasti, aktiva, práva nebo závazky ve skutečnosti nepatří do tříd akcií nebo jiných nástrojů účasti, aktiv, práv nebo závazků uvedených v nástroji, jímž byl převod proveden, nebo nesplňují podmínky pro převod uvedených akcií nebo jiných nástrojů účasti, aktiv, práv nebo závazků tímto nástrojem stanovené.

Tento zpětný převod může být proveden v jakékoli lhůtě uvedené v tomto nástroji a musí splňovat veškeré další relevantní podmínky v něm uvedené.

8. Převody mezi institucí v režimu řešení krize nebo původními vlastníky akcií nebo jiných nástrojů účasti na jedné straně a překlenovací institucí na straně druhé podléhají zárukám uvedeným v hlavě IV kapitole VII. […]“

14. Záruky podle kapitoly VII obsažené v hlavě IV zahrnují články 73 až 80 BRRD.

15. Článek 83 BRRD stanoví pod názvem „Procesní povinnosti orgánů příslušných k řešení krize“ následující:

„[…]

2. Orgán příslušný k řešení krize oznámí opatření k řešení krize instituci v režimu řešení krize a níže uvedeným orgánům, pokud se jedná o jiné orgány:

a) příslušnému orgánu pro tuto instituci;

b) příslušnému orgánu jakékoli pobočky této instituce;

[…]

4. Orgán příslušný k řešení krize zveřejní nebo zajistí zveřejnění buď kopie příkazu[,] nebo nástroje, kterými se přijímá opatření k řešení krize, nebo oznámení shrnující účinky opatření k řešení krize, a zejména účinky na retailové zákazníky a případné podmínky a dobu pozastavení nebo omezení podle článků 69, 70 a 71, těmito prostředky:

a) na svých úředních internetových stránkách; […]

c) na internetových stránkách instituce v režimu řešení krize; […]“

16. Článek 131 BRRD uvádí, že směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku dne 12. června 2014. Článek 130 směrnice BRRD stanoví, že členské státy přijmou a zveřejní právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 31. prosince 2014, a upřesňuje, že členské státy je použijí od 1. ledna 2015.

III. Skutkový stav a původní řízení

17. Dne 10. ledna 2008 uzavřela žalobkyně ve věci v původním řízení na pobočce Banco Espírito Santo, S. A. Sucursal en España (dále jen „BES Španělsko“) v Bilbau smlouvu o koupi přednostních akcií Kaupthing Bank [5], za něž zaplatila 166 021 eur.

18. Když se BES ocitla ve vážné krizi, rozhodla portugalská centrální banka Banco de Portugal jako orgán dohledu rozhodnutím ze dne 3. srpna 2014, které bylo pozměněno rozhodnutím ze dne 11. srpna 2014 (dále jen rozhodnutí ze srpna 2014), o zavedení režimu řešení krize BES. Za tímto účelem byla uvedeným rozhodnutím zřízena překlenovací banka, Novo Banco, S. A. (dále jen „Novo Banco“). Na Novo Banco byla převedena část podnikatelské činnosti banky BES, a sice aktiva, pasiva a jiné nemajetkové součásti uvedené v příloze 2 tohoto rozhodnutí. Z převodu byly vyňaty „zejména závazky či podmíněné závazky, které vyplývají z podvodu nebo porušení regulačních, trestněprávních nebo správních předpisů nebo rozhodnutí.“

5 – Kaupthing Bank byla dříve největší islandskou bankou a během finanční krize byla dne 9. října 2008 podřízena státní kontrole. Dne 31. října 2008 konstatoval islandský orgán dohledu platební neschopnost Kaupthing Bank.

19. Z BES Španělsko se následně stala pobočka Novo Banco ve Španělsku. Tato pobočka si zachovala obchodní vztah se žalobkyní tím, že zajišťovala úschovu a správu cenných papírů a za tuto činnost pobírala smluvně sjednanou provizi.

20. Dne 4. února 2015 podala žalobkyně proti Novo Banco Španělsko žalobu. V žalobě navrhovala, aby byl pokyn k nákupu přednostních akcií Kaupthing Bank prohlášen pro nedostatek vůle za neplatný a Novo Banco Španělsko bylo uloženo vrátit jí kupní cenu ve výši 166 021 eur. Podpůrně navrhovala, aby uvedená smlouva byla prohlášena za zrušenou z důvodu nesplnění povinnosti náležité péče, loajality a informování ze strany BES a aby Novo Banco Španělsko bylo uloženo zaplatit jí stejnou částku z titulu náhrady škody. Novo Banco Španělsko namítala, že nemá pasivní legitimaci, neboť odpovědnost, která je jí přičítána, představuje závazek, který na ni nebyl rozhodnutím Banco de Portugal ze srpna 2014 převeden.

21. Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (soud prvního stupně ve Vitorii, Španělsko) žalobě vyhověl rozsudkem ze dne 15. října 2015, neboť podle jeho názoru převod zahrnoval také předmětnou odpovědnost. Měl za to, že došlo k podstatné vadě při udělení souhlasu, neboť žalobkyně, které bylo při uzavření smlouvy 68 let a neměla znalosti v oblasti financí, nebyla ze strany BES náležitě informována o povaze a rizicích přednostních akcií, které zakoupila. Tento soud proto prohlásil smlouvu za neplatnou a Novo Banco Španělsko uložil, aby žalobkyni vrátila celou kupní cenu.

22. V odvolacím řízení předložila Novo Banco Španělsko dvě rozhodnutí Banco de Portugal ze dne 29. prosince 2015 (dále jen „rozhodnutí z prosince 2015“), podle nichž nebyly na Novo Banco převedeny tyto závazky:

„Veškeré povinnosti, záruky, závazky či podmíněné závazky převzaté při obchodování, finančním zprostředkování, uzavírání smluv a distribuci finančních nástrojů […]“

23. V rozhodnutích bylo dále uvedeno, že závazky BES, které se nepřevádí na Novo Banco, jsou zejména „všechny náhrady škody související s neplněním smluv […], které byly uzavřeny před 3. srpnem 2014“, a „všechny náhrady škod a pohledávky plynoucí ze zrušení operací uskutečněných BES jako poskytovatelem finančních a investičních služeb“, jakož i „jakýkoli závazek, který je předmětem kteréhokoli z postupů popsaných v příloze I“. Příloha I uvádí řadu soudních řízení probíhajících v různých státech, mimo jiné řízení zahájené na návrh žalobkyně ve Španělsku. Rozhodnutí z prosince 2015 nakonec stanoví:

„V rozsahu, v němž aktiva, pasiva či nemajetkové součásti […], které měly zůstat v majetku BES, byly *de facto* převedeny na Novo Banco, se dotčená aktiva, pasiva či nemajetkové součásti převádí tímto rozhodnutím s účinkem k 3. srpnu 2014 z Novo Banco zpět na BES“.

24. Odvolání Novo Banco Španělsko založené na skutečnosti, že nemá pasivní legitimaci, odvolací soud zamítl a v plném rozsahu potvrdil rozsudek vydaný v prvním stupni. Novo Banco Španělsko podala proti tomuto rozsudku k předkládajícímu soudu mimořádný opravný prostředek pro porušení procesních předpisů a kasační opravný prostředek.

IV. Předkládací rozhodnutí a řízení před Soudním dvorem

25. Rozhodnutím ze dne 25. června 2019, které bylo Soudnímu dvoru doručeno 2. července 2019, rozhodl Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr) o přerušení řízení a předložení žádosti Soudnímu dvoru o rozhodnutí o této předběžné otázce:

„Je se základním právem na účinnou právní ochranu podle článku 47 Listiny, se zásadou právního státu podle článku 2 SEU a s obecnou zásadou právní jistoty slučitelný takový výklad čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24, podle něhož musí být v soudních řízeních probíhajících v jiných členských státech bez dalších formalit uznány účinky rozhodnutí příslušného správního orgánu domovského státu, jímž se se zpětným účinkem mění právní rámec existující v době, kdy došlo k zahájení soudního řízení, což má za následek, že soudní rozhodnutí, která nejsou v souladu s obsahem tohoto nového rozhodnutí, jsou zbavena svého účinku?“

26. Písemná vyjádření k této otázce předložily Banco de Portugal a Fondo de Resolución, Novo Banco, Portugalská republika, Italská republika, Španělské království, jakož i Evropská komise, Rada Evropské unie a Evropský parlament. S výjimkou Italské republiky byli tito účastníci zastoupeni i na jednání konaném dne 30. září 2020.

V. Analýza

A. Úvodní poznámky

27. Banco de Portugal, Novo Banco a Portugalská republika mají za to, že odpovědnost, kterou žalobkyně uplatňuje v původním řízení, nikdy nepřešla na Novo Banco. Závazky BES, „které vyplývají z podvodu nebo porušení regulačních, trestněprávních nebo správních předpisů nebo rozhodnutí“ totiž podle přílohy 2 rozhodnutí ze srpna 2014 nebyly převedeny na Novo Banco. Z toho vyplývá, že otázka zpětného převodu na BES rozhodnutím z prosince 2015 resp. jeho účinků na probíhající soudní řízení je bezpředmětná.

28. V této souvislosti postačí doplnit, že pro odpověď na otázku, zda odpovědnost uplatněná žalobkyní v původním řízení představuje závazek, „který vyplývá z podvodu nebo porušení regulačních, trestněprávních nebo správních předpisů nebo rozhodnutí“, je zapotřebí právní analýzy, která v souladu s rozdělením úkolů mezi vnitrostátní soudy a Soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce náleží pouze předkládajícímu soudu. Podle ustálené judikatury totiž vymezení právního a věcného rámce spadá do odpovědnosti předkládajícího soudu, přičemž Soudnímu dvoru nepřísluší ověřovat správnost tohoto rámce [6].

29. Podle údajů Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr) je tedy při odpovědi na předběžnou otázku nutno vycházet z toho, že odpovědnost za chybné investiční poradenství poskytnuté žalobkyni přešla rozhodnutím Banco de Portugal ze srpna 2014 na Novo Banco. Až dalším rozhodnutím Banco de Portugal z prosince 2015 – a tedy po podání žaloby v únoru 2015 a vydání rozsudku v řízení v prvním stupni v říjnu 2015 – byla tato odpovědnost převedena zpět na BES Španělsko, a sice se zpětným účinkem k 3. srpnu 2014.

6 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 12. října 2010, Rosenbladt (C-45/09, EU:C:2010:601, bod 33), ze dne 31. ledna 2017, Lounami (C-573/14, EU:C:2017:71, bod 56), a ze dne 13. června 2018, Deutscher Naturschutzring (C-683/16, EU:C:2018:433, bod 29).

30. Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr) má pochybnosti, zda je povinnost uznání této hmotněprávní situace, kterou stanoví čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24, v souladu s právem na účinnou právní ochranu a zásadou právní jistoty. Za těchto okolností by totiž musel zrušit rozsudky vydané v předchozích stupních a žalobu v rámci kasačního opravného prostředku zamítnout, ačkoliv tyto rozsudky nebyly, každopádně na základě v té době platného právního stavu, stiženy vadou nesprávného právního posouzení.

31. Jeho předběžná otázka nesporně předpokládá, že se v projednávané věci uplatní zásada podle čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24, podle níž jsou reorganizační opatření prováděná podle právních předpisů platných v domovském členském státě „účinná v plném rozsahu v celé[m] [Unii] […] bez nutnosti dalších formalit, […], a to i v případě, že pro ně platné předpisy hostitelského členského státu tato opatření nestanoví nebo podmiňují jejich používání podmínkami, které nejsou splněny“. Jinými slovy, popsaný problém by nevznikl, na což upozorňovali téměř všichni zúčastnění v řízení před Soudním dvorem, pokud by předkládající soud zpětné převedení odpovědnosti na BES nemusel v konkrétním případě vůbec uznat.

32. Podle názoru španělské a italské vlády, jakož i Komise, Rady a Parlamentu by k tomuto závěru bylo možné dospět použitím článku 32 směrnice 2001/24 v původním řízení. Podle tohoto ustanovení platí, že „[ú]činky reorganizačních opatření nebo likvidačního řízení na probíhající soudní řízení týkající se majetkové hodnoty nebo práva, kterého byla úvěrová instituce zbavena, se řídí výhradně právem členského státu, ve kterém soudní řízení probíhá“.

33. Z toho vyplývá, že je nutno zaprvé ověřit, zda lze v projednávané věci použít článek 32 směrnice 2001/24 a zda jeho použití má skutečně za následek, že rozhodnutí Banco de Portugal z prosince 2015 nemá v původním řízení žádný účinek (k tomu bod B). Není-li tomu tak, pak je nutno vyjasnit, zda může předkládající soud podmínit uznání rozhodnutí tím, aby toto rozhodnutí dodržovalo zásady právní jistoty a účinné právní ochrany (k tomu bod C). Konečně je nutno posoudit, zda uznání rozhodnutí samo o sobě za zvláštních okolností věci v původním řízení vede k porušení těchto zásad (k tomu bod D).

B. Použitelnost a možné právní následky článku 32 směrnice 2001/24 v původním řízení

34. Je pravda, že podmínky článku 32 směrnice 2001/24 jsou splněny. Použití tohoto ustanovení však nevede k tomu, že zpětný převod odpovědnosti na BES nemá v původním řízení žádné účinky. Tato skutečnost může být důvodem, proč Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr) toto ustanovení výslovně nezahrnul do předběžné otázky.

1. Použitelnost článku 32 směrnice 2001/24 v původním řízení

35. Jednotlivé podmínky skutkové podstaty článku 32 směrnice 2001/24 jsou v projednávané věci splněny.

36. Zpětný převod odpovědnosti na BES je zaprvé „reorganizační opatření“ ve smyslu článku 2 směrnice 2001/24, neboť jím má být obnovena nebo zachována finanční situace BES v rozsahu, v němž má být zajištěno řádné fungování překlenovací instituce.

37. Překlenovací instituce by právě neměla nést ztráty a škody banky, která se dostala do krizové situace, nýbrž především zajistit ochranu vkladatelů [7]. Zpětný převod odpovědnosti patří svou koncepcí mezi reorganizační opatření, což potvrzuje článek 40 BRRD, který ve svém odst. 1 písm. b) a odst. 7 výslovně stanoví, že převod veškerých „aktiv, práv nebo závazků“, jakož i jejich zpětný převod mohou být součástí opatření k řešení krize, kterým je „zřízení překlenovací instituce“. Článek 2 směrnice 2001/24 stanoví, že všechna opatření k řešení krize ve smyslu BRRD jsou považována za reorganizační opatření ve smyslu směrnice 2001/24.

38. Zadruhé se toto opatření týká „majetkové hodnoty nebo práva, kterého byla úvěrová instituce zbavena“. Tento znak skutkové podstaty, jehož znění je podle mnoha jazykových verzí směrnice pojato velmi široce [8], musí ve výsledku zahrnovat všechny možné předměty reorganizačních opatření, které se potenciálně mohou stát předmětem právního sporu. Zejména musí zahrnovat také (před)smluvní nebo deliktní nároky uplatňované úvěrovou institucí nacházející se v režimu řešení krize nebo vůči ní, neboť právě ty mohou být předmětem převodu na jiné instituce [9]. Jakmile se ale majitel práva, nároku, závazku nebo jiné majetkové hodnoty v průběhu probíhajícího soudního řízení změní, je zapotřebí úpravy obsažené v článku 32 směrnice 2001/24 [10].

39. Zatřetí je nutno považovat původní řízení za „probíhající soudní řízení“ ve smyslu tohoto ustanovení, neboť pod tento pojem spadá každé řízení ve věci samé, které bylo v okamžiku sporného opatření již zahájeno [11]. Potud je tedy nutno vycházet pouze z popisu podaného Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr), podle něhož došlo rozhodnutím Banco de Portugal v prosinci 2015, tedy v okamžiku, kdy bylo původní soudní řízení bezesporu již zahájeno, ke změně právního stavu se zpětnou účinností. Dokud není řízení pravomocně ukončeno, pak skutečnost, že v prvním stupni již byl vydán rozsudek, nevylučuje, že soudní řízení probíhá.

40. Článek 32 směrnice 2001/24 ale jednoduše nestanoví, že při splnění podmínek skutkové podstaty, tedy zejména jakmile bylo v členském státě zahájeno soudní řízení, nevyvolává zahraniční reorganizační opatření v tomto členském státě *per se* žádné účinky nebo nemusí být uznáno. Toto ustanovení naopak stanoví, že se účinky reorganizačního opatření na probíhající soudní řízení řídí výlučně právem toho členského státu, v němž toto řízení probíhá.

41. Ve věci v původním řízení by tedy bylo možné dospět k závěru, že zpětný převod závazků na BES není relevantní, pouze za dvou dodatečných podmínek: Zaprvé by musel být odkaz na španělské právo v článku 32 směrnice 2001/24 chápán v tom smyslu, že se otázka, zda opatření v tomto ohledu vůbec vyvolává účinky – tedy posouzení jeho platnosti pro účely soudního řízení – řídí právem hostitelského členského státu. Zadruhé by zpětný převod musel být podle španělského práva neplatný [12].

42. Domnívám se však, že se odkaz v článku 32 směrnice 2001/24 na právo hostitelského členského státu omezuje výlučně na procesní účinky reorganizačního opatření na probíhající soudní řízení [13], a nemůže se tedy dotýkat hmotněprávních účinků zpětného převodu.

7 – Vklady do akcií, jako má žalobkyně, ostatně nespadají do pojištění vkladů, neboť to se týká pouze kreditního zůstatku na účtu, viz čl. 2 odst. 1 bod 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. dubna 2014 o systémech pojištění vkladů (Úř. věst. 2014, L 173, s. 149).

8 – Německý výraz *Vermögensgegenstand* může, stejně jako anglická varianta *assets* nebo třeba polský výraz *aktyw[a]*, zahrnovat jakoukoliv majetkovou právní položku.

9 – Například překlenující instituce nebo jiná úvěrová instituce, která nabude určité linie podnikání úvěrové instituce nacházející se v krizi cestou převzetí.

10 – K tomu bod 43 a násl. tohoto stanoviska.

11 – Viz v tomto ohledu rozsudek ze dne 24. října 2013, LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, bod 54).

12 – Zdá se, že předkládající soud z toho každopádně implicitně vychází.

13 – Viz rovněž stanovisko generálního advokáta P. Cruze Villalóna ve věci LBI (C-85/12, EU:C:2013:352, bod 86).

2. K dosahu odkazu na „právo členského státu, ve kterém soudní řízení probíhá“ v článku 32 směrnice 2001/24

43. Na první pohled by se mohlo zdát, že „účinky na soudní řízení“ zahrnují jeho hmotněprávní výsledek. Zejména kontext právní úpravy a cíle článku 32 směrnice 2001/24 však svědčí o tom, že toto ustanovení takto být chápáno nemá.

44. Zaprvé za tímto ustanovením nestojí myšlenka, jak jsou přesvědčeni někteří zúčastnění, že výsledek již probíhajícího soudního řízení nemůže být z důvodů právní jistoty ovlivněn pozdějšími událostmi. Nelze se totiž domnívat, že zohlednění skutečností, které nastanou po zahájení soudního řízení, má obecně za následek porušení zásady právní jistoty. Dále by pak článek 32 směrnice 2001/24 musel jednoduše stanovit, že zahraniční reorganizační opatření nemá na probíhající soudní řízení žádné účinky, takže jím zůstane nedotčeno. Tak tomu ale právě není. Toto ustanovení spíše stanoví, že účinky na soudní řízení se řídí právem hostitelského členského státu. Dotčené reorganizační opatření by však mohlo být zákonné také podle práva hostitelského členského státu. V takovém případě by se tedy výsledek již probíhajícího soudního řízení za určitých okolností změnil v důsledku pozdější události i přesto, že by byl použit článek 32.

45. Jinými slovy to znamená, že ani při širokém výkladu nevede článek 32 směrnice 2001/24 již vzhledem k jeho znění k automatickému „upřednostnění“ věřitelů, kteří již zahájili soudní řízení. Ani v ostatním ze směrnice 2001/24 nikterak nevyplývá, že by takoví věřitelé měli být upřednostněni.

46. Zadruhé není zjevné, proč by právě probíhající soudní řízení mělo odůvodnit posouzení *všech* účinků reorganizačního opatření podle práva hostitelského členského státu. Takovéto chápání článku 32 by představovalo mimořádné dalekosáhlé prolomení hlavní zásady směrnice 2001/24, podle níž se účinky reorganizačního či likvidačního opatření řídí podle *lex concursus*, a neodpovídá tedy systematice směrnice [14].

47. Pro srovnání lze odkázat na ustanovení článků 20 až 27 směrnice 2001/24. Také tato ustanovení obsahují výjimky ze zásady uplatnění *lex concursus*. Jednoznačně však stanoví, které hmotněprávní stavy nesmí být reorganizačními opatřeními dotčeny. Tato ustanovení nestanoví, že všechny hmotněprávní účinky reorganizačního opatření musí být posuzovány podle právních předpisů hostitelského členského státu, jakmile se tato opatření týkají některého z vyjmenovaných právních institutů.

48. V souladu s tím je nutno chápat článek 32 směrnice 2001/24 v tom smyslu, že právem hostitelského členského státu se řídí pouze procesní účinky, a nikoliv platnost opatření pro účely řízení jako taková. To platí zejména s ohledem na skutečnost, že směrnice 2001/24, a zejména její článek 32 mají podle judikatury Soudního dvora zamezit tomu, aby byla omezena možnost nakládat s majetkem, jehož byla daná instituce zbavena [15]. Takto navrhované chápání tudíž odpovídá také v tomto ohledu požadovanému omezujícímu výkladu tohoto ustanovení jako ustanovení o výjimce [16].

49. Zatřetí by často bylo prakticky nemožné určit všechny účinky reorganizačního a likvidačního opatření v plném rozsahu na základě práva hostitelského členského státu. Směrnice 2001/24 totiž neharmonizuje vnitrostátní právní předpisy v oblasti reorganizačních a likvidačních opatření úvěrových institucí [17]; může se tedy stát, že reorganizační opatření přijaté v jednom členském státě nebude mít

14 – Viz k tomu rozsudek ze dne 24. října 2013, LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, bod 55).

15 – Rozsudek ze dne 24. října 2013, LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, bod 55).

16 – Rozsudek ze dne 24. října 2013, LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, bod 52).

17 – Rozsudky ze dne 24. října 2013, LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, bod 39), a ze dne 19. července 2016, Kotnik a další (C-526/14, EU:C:2016:570, bod 104).

žádnou obdobu v právu druhého členského státu, a nemohlo by tedy nikdy splnit podmínky tohoto práva. V souladu s tím čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24 výslovně stanoví, že zahraniční reorganizační opatření musí být uznávána i v případě, „že pro ně platné předpisy hostitelského členského státu tato opatření nestanoví nebo podmiňují jejich používání podmínkami, které nejsou splněny".

50. Z tohoto důvodu se také články 20 až 27 směrnice 2001/24 omezují na určité hmotněprávní situace, které se stanoví podle práva hostitelského členského státu, a článek 32 na procesní účinky na probíhající soudní řízení.

51. U těchto účinků je ale v případě již probíhajícího soudního řízení nutno prolomit zásadu *lex concursus*. Pouze právo hostitelského členského státu totiž může určit, zda je vzhledem k opatření nezbytné např. pozměnit žalobu, prohlásit věc za vyřízenou nebo změnit účastníky řízení. Před zahájením soudního řízení naopak může právo domovského členského státu upravovat také procesní účinky reorganizačního a likvidačního opatření. Právo domovského členského státu může například stanovit, že úvěrová instituce pozbývá zahájením likvidačního řízení procesní způsobilost, a před soudem tedy musí být zastoupena insolvenčním správcem.

52. Pro řízení v projednávané věci tedy z článku 32 směrnice 2001/24 pouze vyplývá, že zpětný převod odpovědnosti na BES provedený v souladu s portugalským právem má procesní účinky stanovené španělským právem na řízení zahájené ve Španělsku [18]. Podle popisu Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr) se konkrétně jedná o ztrátu pasivní legitimace Novo Banco bez možnosti změny žalovaného, což má zase za následek zamítnutí žaloby proti Novo Banco [19].

53. Je pravda, že předkládající Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr) považuje tento účinek za neuspokojivý. Vzhledem k zásadnímu významu zásady uplatnění *lex concursus* pro univerzální účinnost reorganizačních opatření, která je cílem směrnice 2001/24 [20], by však bylo nepřípustné vyvozovat z tohoto důsledek, že opatření pozbude v probíhajícím soudním řízení hned všech účinků. Z mého pohledu bychom tím, jak se říká, s vaničkou vylili i dítě. Řešení tohoto problému je nutno hledat spíše ve španělském procesním právu, které je třeba uplatňovat ve světle práva Unie [21].

54. Z výše uvedených úvah vyplývá, že hmotněprávní účinky zpětného převedení odpovědnosti na BES nemají být ve věci v původním řízení posuzovány podle kritérií španělského práva. Právem tohoto členského státu se řídí pouze procesní účinky tohoto opatření na probíhající řízení. Předkládající soud tedy nemůže uznání tohoto hmotněprávního stavu odmítnout s argumentem, že je v rozporu se španělským právem.

C. Výjimka ze zásady vzájemného uznávání?

55. Podle čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24 musí být reorganizační opatření přijatá podle právních předpisů domovského členského státu bez dalších formalit neomezeně účinná v celé Unii. Zásada vzájemného uznávání, která je v tomto ustanovení vyjádřena, spočívá na zásadě vzájemné důvěry [22]. Podle ní orgány a soudy hostitelského členského státu neověřují legalitu opatření přijatého podle právních předpisů domovského členského státu [23].

18 – Viz rovněž stanovisko generálního advokáta P. Cruze Villalóna ve věci LBI (C-85/12, EU:C:2013:352, body 86 a 87).

19 – V německém právu by například řízení proti Novo Banco mohlo pokračovat i přes tuto změnu; rozsudek by ale byl pravomocný pro BES, viz ustanovení § 265 odst. 2, § 325 Zivilprozessordnung (občanský soudní řád). Viz k tomu níže bod 96 a 97 tohoto stanoviska.

20 – Viz k tomu rozsudek ze dne 24. října 2013, LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, bod 55).

21 – K tomu níže bod 94a násl. tohoto stanoviska.

22 – Viz v této souvislosti rozsudky ze dne 22. prosince 2010, Aguirre Zarraga (C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, bod 70), a ze dne 5. dubna 2016, Aranyosi a Căldăraru (C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, bod 77).

23 – Pouze pro úplnost připomeňme, že o legalitě podle portugalského práva beztak nepanují žádné pochybnosti. Portugalská vláda v řízení před Soudním dvorem zejména znovu výslovně potvrdila, že čl. 145 H odst. 5 RGICSF představuje podle portugalského práva vhodný právní základ pro rozhodnutí z prosince 2015 a Banco de Portugal dodržela také všechna další formální a hmotněprávní ustanovení portugalského práva.

56. Vzájemná důvěra spočívá na předpokladu, že ve všech členských státech existují srovnatelné záruky zejména pro zásadní základní hodnoty právního státu a demokracie, jakož i základní práva Unie [24]. Teprve tento předpoklad odůvodňuje, že slučitelnost opatření uplatňovaného cestou vzájemného uznávání s právem vyšší právní síly hostitelského členského státu již nemusí být ověřována [25].

57. Kromě toho nezávisí uznání rozhodnutí z prosince 2015 v projednávané věci ani na dodržení dalších ustanovení unijního práva.

58. Zpětný převod odpovědnosti na BES totiž zaprvé není nutno posuzovat podle kritérií BRRD (k tomu bod 1). Zadruhé přijetí tohoto reorganizačního opatření není z tohoto důvodu ani uplatňováním unijního práva, takže se nepoužijí všeobecné právní zásady a základní práva unijního práva (k tomu bod 2). Zatřetí se nejedná ani o žádnou z případových skupin definovaných judikaturou Soudního dvora, v nichž musí být u vnitrostátního opatření, které podléhá zásadě vzájemného uznávání, výjimečně ověřeno dodržení základních zásad unijního práva (k tomu bod 3).

1. Časová použitelnost BRRD

59. Ustanovení BRRD se na zpětný převod odpovědnosti na BES rozhodnutím Banco de Portugal z prosince 2015 nepoužijí.

60. Pro připomenutí: BRRD vstoupila v platnost dne 2. července 2014 [26]. Banco de Portugal založila Banco Novo v srpnu 2014 za účelem řešení krize BES a přenesla na ni mimo jiné závazky uplatněné žalobkyní ve věci v původním řízení. Lhůta k provedení BRRD uplynula 31. prosince 2014 [27]. V prosinci 2015 bylo přijato rozhodnutí Banco de Portugal, jímž byla předmětná odpovědnost se zpětným účinkem k 3. srpnu 2014 přenesena zpět na BES.

61. Zpětný převod závazků na BES v prosinci 2015 je však nutno chápat pouze jako nesamostatnou část reorganizačního opatření, který je „zřízení překlenovací instituce Novo Banco“, které bylo přijato již v srpnu 2014, a tedy před uplynutím lhůty k provedení BRRD. Pro toto celkové posouzení hovoří to, že by bylo umělé posuzovat jednotlivá reorganizační opatření nezávisle na sobě pouze z důvodu jejich časového odstupu, ačkoliv ve skutečnosti spolu obsahově souvisí a slouží stejnému účelu, totiž založení Novo Banco a přiřazení neproblematických resp. bezcenných aktiv.

62. Tuto úvahu ilustruje čl. 40 odst. 7 BRRD. Toto ustanovení podmiňuje přípustnost zpětného převodu závazků na „špatnou banku“ – opatření, které bylo v projednávané věci přijato před uplynutím lhůty k provedení – tím, že tato možnost byla stanovena již v rozhodnutí o zřízení překlenovací banky, které bylo přijato již před uplynutím lhůty k provedení směrnice. Založení překlenovací instituce je tedy na jedné straně neoddělitelně spojeno s převodem a zpětným převodem závazků. Chceme-li však na druhé straně posoudit zpětný převod podle čl. 40 odst. 7 BRRD, pak by to v konečném důsledku znamenalo, že z BRRD přece jen vyplývají konkrétní požadavky na rozhodnutí ze srpna 2014, ačkoliv v tomto okamžiku lhůta k provedení směrnice bezesporu ještě neuplynula [28]. Jednotlivá opatření tedy nelze posuzovat odděleně. Tato úvaha platí zcela nezávisle na skutečnosti, že požadavky čl. 40 odst. 7 BRRD byly v projednávané věci skutečně dodrženy.

24 – Viz posudek 2/13 (Přistoupení Unie k EÚLP) ze dne 18. prosince 2014 (EU:C:2014:2454, bod 191), jakož i rozsudky ze dne 5. dubna 2016, Aranyosi a Căldăraru (C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, bod 78), a ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (nedostatky soudního systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), bod 35).

25 – Rozsudek ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (nedostatky soudního systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 37).

26 – Viz článek 131 BRRD: dvacátý den po vyhlášení v Úředním věstníku dne 12. června 2014 byl 2. červenec 2014.

27 – Viz článek 130 BRRD

28 – Podle ustálené judikatury z čl. 4 odst. 3 SEU a čl. 288 odst. 3 SFEU ve spojení s dotčenou směrnicí sice vyplývá, že se členské státy v době lhůty k jejímu provedení musejí zdržet přijímání předpisů, které by mohly vážně ohrozit výsledek stanovený touto směrnicí. Z toho lze však odvodit pouze povinnost zdržení se určitého jednání, nikoliv však pozitivní povinnosti, viz zejména rozsudek ze dne 4. července 2006, Adeneler a další (C-212/04, EU:C:2006:443, bod 121 a násl.).

63. Pokud bychom chtěli opatření posuzovat samostatně, museli bychom rozdělit i správní příslušnost pro později přijatá opatření v souvislosti s řešením krize BES. Se vstupem nařízení č. 806/2014 [29] v platnost přešla totiž příslušnost pro opatření k řešení krize týkající se bank vzhledem k velikosti a důležitosti BES na Jednotný výbor pro řešení krizí (*Single Resolution Board*, SRB) [30].

64. V tomto ohledu z judikatury Soudního dvora vyplývá, že uplatnění starého právního stavu na situace, které vznikly za jeho platnosti a trvají po vstupu nového právního stavu v platnost, může být odůvodněno, pokud mají nové právní úpravy tvořit nedělitelný celek a jistým způsobem vedly k systémové změně [31]. Tak je tomu v případě BRRD.

65. Vzhledem k tomu je vhodné posuzovat legalitu opatření Banco de Portugal v souvislosti s řešením krize BES jako nedělitelný balík opatření na základě právního stavu platného v srpnu 2014, tedy v době, kdy lhůta k provedení BRRD ještě neuplynula.

66. Přijatá reorganizační opatření neodůvodňují ani případné anticipování účinnosti BRRD. Je pravda, že se členské státy v době běhu lhůty k provedení směrnice musí zdržet přijímání předpisů, které by mohly vážně ohrozit výsledek stanovený touto směrnicí [32]. Není však zjevné, že zpětný převod odpovědnosti na BES porušuje cíle BRRD, zejména jejího článku 40.

67. Překlenovací instituce má právě naopak pokračovat pouze se zdravými liniemi podnikání banky nacházející se v krizi. Odpovědnost za vysoce rizikové a případně škodlivé jednání této banky však právě převzít nemá. Cílem tohoto nástroje je – v souladu s obecnými zásadami řešení bankovní krize [33] – zejména ochrana majitelů vkladů a zmírnění případných systémových dopadů. Jak již bylo uvedeno, akciové portfolio žalobkyně však není chráněným vkladem [34].

68. Založení Novo Banco a její kapitalizace ve výši 4,9 miliardy eur se uskutečnily ze státních prostředků [35]. V případě, že by Novo Banco odpovídala za obchodní praktiky BES, které španělské soudy klasifikovaly jako protiprávní a které spočívaly v tom, že krátce před svým úpadkem prodávala nezkušeným investorům akcie nestabilní islandské Kaupthing Bank, musel by za chyby bank ve výsledku nést odpovědnost opět daňový poplatník. Proklamovaným cílem všech reforem v oblasti regulace bank, které byly přijaty od finanční krize v roce 2008, je však zamezit takzvanému *moral hazard* ve finančním sektoru a minimalizovat náklady veřejnosti na záchranu bank [36].

69. Na první pohled se zajisté může zdát neuspokojivé, že žalobkyně, která podle zjištění španělských soudů nebyla schopna dohlédnout důsledků své investice, přijde v konečném důsledku o své peníze. Důvodem je ale okolnost, že v případě žalobkyně se naplnila dokonce dvě obecná rizika: Zaprvé se Kaupthing Bank dostala do úpadku a proběhla její likvidace. Pokud by žalobkyně měla ve svém portfoliu u BES solidní akcie, velmi pravděpodobně by vůbec nepodávala žalobu z důvodu nesprávného investičního poradenství. Zadruhé se do úpadku dostala také BES, takže žalobkyně i přes

29 – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 806/2014 ze dne 15. července 2014, kterým se stanoví jednotná pravidla a jednotný postup pro řešení krize úvěrových institucí a některých investičních podniků v rámci jednotného mechanismu pro řešení krizí a Jednotného fondu pro řešení krizí a mění nařízení (Úř. věst. 2014, L 255, s. 1) (dále jen „nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí“).

30 – Článek 5 odst. 1 ve spojení s čl. 7 odst. 2 písm. a) bodem i) nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí.

31 – Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 12. listopadu 1981, Meridionale Industria Salumi a další (212/80 až 217/80, EU:C:1981:270, bod 11), a ze dne 26. března 2015, Komise v. Moravia Gas Storage (C-596/13 P, EU:C:2015:203, bod 36).

32 – Rozsudky ze dne 18. prosince 1997, Inter-Environnement Wallonie (C-129/96, EU:C:1997:628, bod 45), ze dne 11. září 2012, Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias a další (C-43/10, EU:C:2012:560, bod 57), a ze dne 13. listopadu 2019, Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė (C-2/18, EU:C:2019:962, bod 55).

33 – Tyto cíle jsou nyní stanoveny čl. 14 odst. 2 nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí.

34 – K tomu již výše, bod 36 tohoto stanoviska.

35 – Viz tisková zpráva Komise IP/14/901 ze dne 4. srpna 2014 týkající se schválení podpory pro řešení krize Banco Espírito Santo.

36 – Viz například informační dokument Komise ze dne 15. dubna 2014 k BRRD, MEMO/14/297. Viz také čl. 14 odst. 2 druhá věta nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí.

platný nárok vyplývající z nesprávného investičního poradenství již nemá vyhlídky na to, že od této instituce získá své peníze zpět. Z toho však nevyplývá, že obě tato rizika musí být přenesena na stát resp. na veřejnost. Spíše si lze představit osobní odpovědnost investičních poradců nebo trestněprávní důsledky.

70. Z těchto důvodů je zpětný převod odpovědnosti na BES, o který se jedná v projednávané věci, v souladu s cíli BRRD. BRRD se tedy na toto opatření nepoužije ani při případném anticipování její účinnosti.

2. Použitelnost unijních obecných právních zásad a základních práv?

71. Budeme-li zpětný převod odpovědnosti BES posuzovat podle kritérií unijních zásad právní jistoty a účinné právní ochrany, bylo by nutno v něm spatřovat „uplatňování práva Unie“ ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny. V tomto případě by spadal nejen do působnosti Listiny, konkrétně jejího článku 47, nýbrž také obecných zásad unijního práva [37]. Mezi ty patří zejména zásada právní jistoty [38].

72. Zpětný převod odpovědnosti na BES rozhodnutím z prosince 2015 však – na rozdíl od uznání tohoto rozhodnutí – nepředstavuje uplatňování práva Unie.

73. Směrnice 2001/24 totiž právě neharmonizuje vnitrostátní ustanovení o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí [39]. Je pravda, že stanoví povinnost členských států uznávat takováto opatření ostatních členských států. Uznání hostitelským členským státem, v projednávané věci Španělskem, je však opatřením, které je nutno odlišovat od přijetí vlastního reorganizačního opatření domovským členským státem, v projednávané věci Portugalskem. Ohledně přijetí a provádění reorganizačních a likvidačních opatření orgány a soudy domovského členského státu úvěrové instituce totiž směrnice 2001/24 žádné konkrétní povinnosti nestanoví, tato opatření naopak podléhají výlučně právu domovského členského státu [40]. Směrnice 2001/24 především nestanoví, že členské státy mají povinnost přijmout a provést konkrétní reorganizační a likvidační opatření [41]. Právě z tohoto důvodu je vzájemné uznávání nezbytné.

74. Přijetím BRRD však byla opatření týkající se reorganizace a řešení krizí úvěrových institucí v Unii sjednocena [42]. BRRD poskytuje orgánům dohledu členských států jednotný soubor opatření k řešení krizí, mezi něž patří také zřízení překlenovací banky a s tím spojené operace [43]. Jak již ale bylo konstatováno, ustanovení BRRD se z časového hlediska na zpětný převod odpovědnosti BES sporný v původním řízení nepoužijí [44]. Naopak Banco de Portugal založila překlenovací banku podle portugalského práva v době, kdy byla použitelná pouze směrnice 2001/24, která harmonizaci reorganizačních opatření právě nestanovila.

37 – Viz vysvětlivky k článku 51 Listiny, Úř. věst. 2007, C 303, s. 32, jakož i rozsudek ze dne 10. července 2014, Julián Hernández a další (C-198/13, EU:C:2014:2055, bod 33), a usnesení ze dne 24. září 2019, Specializirana prokuratura (presumpce neviny) (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, bod 39).

38 – Rozsudek ze dne 1. července 2014, Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, bod 125).

39 – Rozsudky ze dne 24. října 2013, LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, bod 39), a ze dne 19. července 2016, Kotnik a další (C-526/14, EU:C:2016:570, bod 104).

40 – Ke kritériu, podle něhož musí určité povinnosti členských států vyplývat z unijního práva, aby spadaly do působnosti Listiny, viz rozsudky ze dne 6. března 2014, Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126, bod 26), a ze dne 10. července 2014, Julián Hernández a další (C-198/13, EU:C:2014:2055, bod 35), jakož i usnesení ze dne 24. září 2019, Specializirana prokuratura (presumpce neviny) (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, bod 41).

41 – V tomto smyslu viz usnesení ze dne 24. září 2019, Specializirana prokuratura (presumpce neviny) (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, bod 41 a násl.)

42 – Viz bod 10 odůvodnění BRRD, jakož i rozsudek ze dne 19. července 2016, Kotnik a další (C-526/14, EU:C:2016:570, bod 113).

43 – Viz článek 40 BRRD.

44 – Viz výše bod 59 a násl. tohoto stanoviska.

75. Z tohoto důvodu i nadále platí, že rozhodnutí z prosince 2015 nepředstavuje uplatnění unijního práva.

76. Pokud bychom v každém vnitrostátním rozhodnutí, které podle unijních předpisů podléhá vzájemnému uznání – tedy v každém rozhodnutí v trestních [45] a občanských [46] věcech, v každém rozhodnutí o vyživovací povinnosti [47], každé lékařské aprobaci [48] atd. – spatřovali uplatnění unijního práva, došlo by nejen k extrémnímu rozšíření oblasti působnosti Listiny. Především bychom systém vzájemného uznávání dovedli *ad absurdum*. Namísto toho, abychom opatření s důvěrou v jeho slučitelnost s nadřazenými principy uznali, bylo by možné je v každém jednotlivém případě přezkoumávat z hlediska kritérií základních práv a obecných zásad práva Unie. Tato možnost je ale uznána pouze v absolutně výjimečných případech, jejichž podmínky nejsou v projednávané věci splněny.

3. Výjimečně kontrola dodržování základních hodnot unijního práva?

77. Podle judikatury Soudního dvora lze výjimky ze zásady vzájemného uznávání učinit nejvýše při existenci „výjimečných okolností“ [49]. V tomto ohledu Soudní dvůr v souvislosti s výkonem evropského zatýkacího rozsahu uznal, že takovouto výjimečnou okolnost může představovat skutečné a systémovými nedostatky podmíněné riziko porušení právního zájmu zásadního významu. Konkrétně přitom odkázal na zákaz nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu zakotvený v článku 4 Listiny [50] a na požadavek nezávislosti soudců [51]. Podobně Rada během ústního jednání podpůrně předložila úvahy k judikatuře Soudního dvora týkající se právního státu [52].

78. V projednávané věci však o závažných a systémových nedostatcích právního státu v Portugalsku nelze hovořit. Pro případ, že by Soudní dvůr přece jen považoval přezkum reorganizačního opatření podle kritérií unijního práva za nezbytný, budu se v následujícím textu podpůrně věnovat důvodům, z nichž vyplývá, že ve zpětném převodu odpovědnosti na BES nelze spatřovat porušení zásady právní jistoty ani práva na účinnou právní ochranu.

a) Podpůrně: K zásadě právní jistoty, zejména k ochraně legitimního očekávání

79. Podle ustálené judikatury vyžaduje zásada právní jistoty, aby právní pravidla byla tak jasná a přesná, aby dotčené subjekty byly schopné jednoznačně rozpoznat jim uložené povinnosti a poskytovaná práva a mohly se podle toho zachovat [53]. S tím souvisí, že je zásadně chráněno očekávání dotčených subjektů, že tato právní pravidla zůstanou zachována [54].

45 – Viz rámcové rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii (Úř. věst. 2008, L 327, s. 27).

46 – Viz nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1).

47 – Viz nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (Úř. věst. 2009, L 7, s. 1) (dále jen „nařízení o výživném“).

48 – Viz směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Úř. věst. 2005, L 255, s. 22).

49 – Viz posudek 2/13 (Přistoupení Unie k EÚLP) ze dne 18. prosince 2014 (EU:C:2014:2454, bod 191), jakož i rozsudky ze dne 5. dubna 2016, Aranyosi a Căldăraru (C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, bod 82), a ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (nedostatky soudního systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 43).

50 – Rozsudek ze dne 5. dubna 2016, Aranyosi a Căldăraru (C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, bod 85).

51 – Rozsudek ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (nedostatky soudního systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 48).

52 – Zástupce Rady odkazoval zejména na rozsudky ze dne 27. února 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), a ze dne 24. června 2019, Komise v. Polsko (nezávislost Nejvyššího soudu) (C-619/18, EU:C:2019:531).

53 – Rozsudek ze dne 1. července 2014, Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, bod 127).

54 – Rozsudek ze dne 11. června 2015, Berlington Hungary a další (C-98/14, EU:C:2015:386; bod 77)

80. O legitimní očekávání, že určitá situace zůstane zachována, se však nejedná v případě, kdy opatrný a obezřetný hospodářský subjekt může předvídat změnu tohoto právního stavu. Podle judikatury nemůže hospodářský subjekt zejména očekávat, že bude zachován určitý stav, jsou-li vnitrostátní orgány v rámci svého uvážení oprávněny tento stav změnit [55].

81. Ve věci v původním řízení by tedy bylo podstatné, zda opatrná a obezřetná investorka mohla rozpoznat, že orgán dohledu může na základě čl. 145 H odst. 5 RGICSF přenést závazky na špatnou banku zpět i se zpětným účinkem. Ve prospěch rozpoznatelnosti přitom hovoří skutečnost, že na tuto možnost výslovně znovu poukazovalo rozhodnutí ze srpna 2014, což také zdůraznila portugalská vláda v řízení před Soudním dvorem. V této souvislosti by zase muselo být zaručeno, že se opatrná a obezřetná investorka mohla o tomto rozhodnutí dozvědět, což každopádně předpokládá zveřejnění ve španělském jazyce a způsobem v daném státě obvyklým. Během ústního jednání bylo v tomto ohledu poukázáno na to, že španělská média o rozhodnutí Banco de Portugal informovala.

82. Pouhá okolnost, že se Novo Banco (alespoň zčásti) stala právní nástupkyní BES [56] a i nadále vede správu akciového portfolia žalobkyně, by podle mého názoru v žádném případě nemohla zakládat očekávání, že Novo Banco převezme také odpovědnost za chybné investiční poradenství poskytnuté ze strany BES, k němuž došlo již před převzetím tohoto obchodního vztahu. Převzetí smlouvy neznamená nutně také převzetí již existující odpovědnosti.

83. Navíc není v souladu se smyslem a účelem založení překlenovací instituce, aby na ni byla převedena odpovědnost za vysoce rizikové a za určitých okolností škodlivé jednání banky, která se ocitla v krizi [57]. Tyto úvahy mohou hrát roli také při posuzování dodržení zásad právní jistoty a ochrany legitimního očekávání ve věci v původním řízení.

84. V tomto ohledu je totiž nutno připomenout, že podle judikatury Soudního dvora je legitimní očekávání u protiprávních aktů omezeno zásadou legality [58]. Je pravda, že v projednávané věci nemá být posuzována legalita rozhodnutí Banco de Portugal z prosince 2015, neboť to není úkolem Soudního dvora. Každopádně může očekávání, že bude takovéto rozhodnutí o převodu odpovědnosti zachováno, požívat podle mého názoru jen velmi omezené ochrany, jestliže je to zjevně v rozporu s cílem opatření pro řešení krize.

85. V tomto smyslu zastávala také portugalská vláda v rámci své odpovědi na písemné otázky Soudního dvora názor, že orgán dohledu musí mít možnost opravit chybná rozhodnutí. To platí tím spíše s ohledem na časovou tíseň, za které musí být rozhodnutí o řešení krize přijato [59], a na značnou finanční zátěž veřejnosti, které souvisí se založením překlenovací banky.

86. S ohledem na všechny tyto okolnosti nemohla žalobkyně očekávat, že převod odpovědnosti za nesprávné investiční poradenství poskytnuté BES na Novo Banco, k němuž došlo rozhodnutím ze srpna 2014, zůstane zachován. Zásada právní jistoty nebyla tedy podle všeho porušena.

55 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 7. září 2006, Španělsko v. Rada (C-310/04, EU:C:2006:521, bod 81), ze dne 10. září 2009, Plantanol (C-201/08, EU:C:2009:539, bod 53), a ze dne 11. července 2019, Agrenergy a Fusignano Due (C-180/18, C-286/18 a C-287/18, EU:C:2019:605, bod 31).

56 – Viz k novému právnímu stavu čl. 40 odst. 9 BRRD.

57 – Viz k tomu výše bod 67 a násl. tohoto stanoviska.

58 – Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 22. března 1961, Snupat v. Vysoký úřad (42/59 a 49/59, EU:C:1961:5, s. 172), ze dne 3. března 1982, Alphasteel v. Komise (14/81, EU:C:1982:76, bod 10), ze dne 17. dubna 1997, de Compte v. Parlament (C-90/95 P, EU:C:1997:198, body 35 a násl.), a ze dne 13. ledna 2004, Kühne & Heitz (C-453/00, EU:C:2004:17, bod 27).

59 – Podle nyní platného evropského právního stavu je naléhavost podmínkou skutkové podstaty pro řešení krize, viz čl. 18 odst. 1 písm. b) nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí.

b) Podpůrně: K právu na účinnou právní ochranu

87. Zásada účinné právní ochrany je podle ustálené judikatury obecnou zásadou unijního práva, která vyplývá z ústavních tradic společných členským státům, stanoví ji článek 47 Listiny a je zakotvena též v článcích 6 a 13 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“) [60]. Podle čl. 47 prvního pododstavce Listiny má každý právo na účinné prostředky nápravy před soudem. Z článku 47 druhého pododstavce Listiny navíc vyplývá, že musí být zajištěn přístup k soudům. Evropský soud pro lidská práva (ESLP) přitom pouhou formálně nebo teoreticky existující, avšak prakticky vyloučenou možnost podat prostředek nápravy nepovažuje za dostatečnou k zajištění účinného přístupu k soudům [61].

88. V projednávané věci měla žalobkyně podle informací portugalské vlády právo napadnout rozhodnutí z prosince 2015 ve lhůtě tří měsíců od zveřejnění rozhodnutí na internetových stránkách Banco de Portugal dne 13. ledna 2016. Při uvážení všech okolností konkrétního případu by bylo v této souvislosti nutno posoudit, zda lze tuto možnost podání žaloby považovat za účinnou ve smyslu čl. 47 prvního pododstavce Listiny.

89. V tomto ohledu by bylo nutné zohlednit, že článek 47 Listiny v zásadě nebrání stanovení prekluzivních lhůt pro podání prostředku nápravy [62]. Účinnost soudní ochrany není přiměřenou prekluzivní lhůtou zmařena či nadměrně ztížena, pokud tato lhůta začíná běžet ode dne, kdy se o ní dotyčná osoba dozvěděla nebo o ní minimálně vědět musela [63].

90. Podle vysvětlení poskytnutého portugalskou vládou bylo rozhodnutí Banco de Portugal kromě svého zveřejnění dne 13. ledna 2016 navíc dne 26. ledna 2016 připojeno bankou Novo Banco Španělsko ke spisu v soudním řízení probíhajícím se žalobkyní ve Španělsku. Během tohoto soudního řízení byla žalobkyně po celou dobu zastupována advokátem. Podle informací portugalské vlády podalo kromě toho nejméně šest španělských investorů v Portugalsku žalobu proti rozhodnutí z prosince 2015.

91. Na rozdíl od názoru španělské vlády nelze navíc považovat za neúnosné, že rozhodnutí Banco de Portugal musí být napadeno v Portugalsku. Je-li v systému vzájemného uznávání přípustné, že také zahraniční rozhodnutí mohou mít účinky v jiných členských státech, pak s tím nutně souvisí, že se soud příslušný pro námitky proti dotčenému rozhodnutí může nacházet v jiném členském státě než v tom, v němž má žalobce své bydliště [64].

92. Za těchto okolností by bylo třeba mít za to, že i žalobkyně měla možnost účinné právní ochrany proti rozhodnutí Banco de Portugal z prosince 2015.

4. Dílčí závěr

93. Výjimka ze zásady vzájemného uznávání podle čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24 se tedy nepoužije. Případné námitky proti rozhodnutí Banco de Portugal by žalobkyně musela uplatnit u portugalských soudů.

60 – Viz rozsudek ze dne 8. září 2010, Winner Wetten (C-409/06, EU:C:2010:503, bod 58).

61 – Podle této judikatury nesmí být prostředek nápravy pouze „teoretický nebo iluzorní“, viz například ESLP, rozsudky ze dne 19. března 1997, Hornsby v. Řecko (CE:ECHR:1997:0319JUD001835791, § 40 a § 41), a ze dne 26. února 2002, Del Sol v. Francie, (CE:ECHR:2002:0226JUD004680099, § 21).

62 – Usnesení ze dne 17. května 2002, Německo v. Parlament a Rada (C-406/01, EU:C:2002:304, bod 20).

63 – Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 7. listopadu 2019, Flausch a další (C-280/18, EU:C:2019:928, bod 55), a ze dne 27. února 2020, TK a další (odměňování úředníků a soudců) (C-773/18 až C-775/18, EU:C:2020:125, bod 73).

64 – Viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Aguirre Zarraga (C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, bod 69).

D. K účinkům uznání reorganizačního opatření v původním řízení s ohledem na zásady právní jistoty a účinné právní ochrany

94. S ohledem na výše uvedený závěr vyjadřuje Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr) pochybnost, zda povinnost podle čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24 bezpodmínečně uznat hmotněprávní stav vyplývající z rozhodnutí Banco de Portugal z prosince 2015, neporušuje zásady právní jistoty a účinné právní ochrany.

95. Z toho vyplývající změna hmotněprávního stavu v probíhajícím soudním řízení má totiž podle popisu tohoto soudu ve španělském právu takový procesní následek, že žaloba by musela být v řízení o opravném prostředku zamítnuta a žalobkyně by musela nést náklady řízení. Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr) považuje v této souvislosti zejména za problematické, že by musel zrušit rozsudky přijaté soudy nižších stupňů, ačkoliv tyto rozsudky nejsou – každopádně na základě tehdy platného právního stavu – stiženy vadou nesprávného právního posouzení. Z tohoto důvodu implicitně zpochybňuje platnost čl. 3 odst. 2 směrnice za takových okolností, jako jsou okolnosti původního řízení.

96. Uvedený soud však přehlíží, že zrušení rozsudků nižších stupňů a zamítnutí žaloby v řízení o opravném prostředku vůbec nevyplývá přímo z čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24. Spíše se jedná o specifické procesní následky, které španělské právo, jež je podle článku 32 směrnice 2001/24 jediné relevantní[65], spojuje se (zpětnou) změnou hmotněprávního stavu v probíhajícím řízení.

97. V tomto ohledu španělská vláda při ústním jednání potvrdila, že španělské právo v tomto stadiu řízení nestanoví možnost změny žalovaného, ani možnost vést řízení proti původnímu žalovanému a rozšíření právní moci na „nového“ dlužníka závazku[66], ani nezná institut jakým je *retrait litigieux*[67]. Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr) proto nemá jinou možnost, než zrušit rozsudek přijatý v prvním stupni (v té době), který nebyl stižen vadou nesprávného právního posouzení, a žalobu ve výsledku zamítnout s tím, že žalobkyni uloží náhradu nákladů řízení v plném rozsahu. V jiných právních řádech by takový výsledek nebyl nezbytně nutný.

98. Při bližším pohledu tedy problém nespočívá v uznání hmotněprávního stavu, a tedy v čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24, nýbrž v chybějících procesních možnostech reagovat ve španělském právu. Vyvstává tedy otázka, kterou implicitně nastolila také Rada v písemné části řízení před Soudním dvorem, zda je se zásadami právní jistoty a účinné právní ochrany slučitelná vnitrostátní úprava, která na uznání zahraničního reorganizačního opatření v probíhajícím soudním řízení předepsané směrnicí 2001/24 váže takový procesní následek, že dříve důvodná žaloba je v řízení o opravném prostředku zamítnuta a žalobci je uložena náhrada všech nákladů řízení.

99. Pro odpověď na tuto otázku jsou rozhodující tyto zásady v jejich podobě určené unijním právem, neboť uznání zahraničního reorganizačního opatření, na rozdíl od jeho přijetí[68], provádí povinnost členských států vyplývající z čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24 a je tedy „uplatněním unijního práva“ ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny.

1. K zásadě právní jistoty

100. Stran slučitelnosti se zásadou právní jistoty nevyplývají ze španělského procesního práva podle mého názoru žádné specifické problémy. Před pravomocným ukončením řízení nemůže zejména vzniknout legitimní očekávání týkající se zachování rozhodnutí přijatého v nižším stupni.

65 – Viz výše bod 41 a násl. tohoto stanoviska.

66 – Viz v německém právu ustanovení § 265 odst. 2, § 325 Zivilprozessordnung (občanský soudní řád).

67 – Viz ve francouzském právu ustanovení článku 1699 a násl. Code civil (občanský zákoník)

68 – Viz k tomu již bod 73 tohoto stanoviska.

101. Vzhledem k tomu, že možnost zpětného převedení odpovědnosti na BES je jako takovou nutno považovat za slučitelnou se zásadou právní jistoty [69], nemůže nic jiného platit pro procesní důsledky tohoto zpětného převodu. Od opatrného a obezřetného žalobce lze totiž očekávat, že zná relevantní procesní právo. Jinými slovy, žalobkyně musela počítat s tím, že možná změna hmotněprávního stavu povede k zamítnutí její žaloby a k povinnosti nést veškeré náklady řízení.

2. K právu na účinnou právní ochranu

102. Existují však vážné pochybnosti, zda je tento závěr slučitelný s právem na účinnou právní ochranu a na přístup k soudům vyplývající z článku 47 Listiny.

103. Je pravda, že účinnost prostředku nápravy ve smyslu článku 13 EÚLP a čl. 47 odst. 1 Listiny nelze stavět na roveň s jeho úspěchem [70]. Článek 47 Listiny tedy nezaručuje, že žalobě bude vyhověno a rozhodnutí Banco de Portugal z prosince 2015 nebude uznáno.

104. Problematická je ale povinnost žalobkyně nahradit náklady řízení spojená se zamítnutím žaloby. Judikatura Soudního dvora v této souvislosti uznává, že také nepřiměřeně vysoké náklady řízení mohou porušovat právo na účinnou právní ochranu a přístup k soudům [71]. Za nepřiměřené ale nemusí být náklady považovány nejen tehdy, jsou-li v nepoměru k hospodářskému zájmu žalobce na rozsudku vyhovujícím žalobě, nýbrž také tehdy, jsou-li objektivně neodůvodněné.

105. Ustanovení, podle kterého musí žalobce v případě, že nemá v soudním řízení úspěch, nahradit náklady tohoto řízení nelze obvykle a v zásadě nic vytknout [72]. Objektivní důvod této povinnosti nést náklady řízení totiž spočívá v okolnosti, že přípustnost a důvodnost žaloby spadají do sféry odpovědnosti žalobce.

106. Mohou však nastat případy, v nichž tato úvaha neplatí. Takovýto případ ilustruje věc v původním řízení. Žaloba v tomto řízení (již) není důvodná, neboť se dodatečně a se zpětným účinkem změnil hmotněprávní stav, což je ale mimo oblast vlivu a odpovědnosti žalobkyně.

107. Je pravda, že žalobkyně musela v projednávané věci počítat s tím, že se právní stav může za určitých okolností změnit v její neprospěch a jejímu návrhu tedy nebude vyhověno [73]. To však nesmí vést k tomu, že se nevýhodou stane podání žaloby jako takové a žalobkyni tak v zásadě odradí od toho, že žalobu vůbec podá. Tím by totiž byla dotčena podstata práva na účinnou právní ochranu.

108. Z mého pohledu musí tedy vnitrostátní právo v takovémto případě stanovit procesní možnost reagovat. Do úvahy přichází například prohlášení o vyřízení věci, změna žaloby nebo jakýkoliv jiný nástroj, jímž lze zamezit tomu, aby k neúspěchu došlo pouze z důvodu dodatečné a zpětné změny hmotněprávního stavu. Anebo musí mít soud pravomoc rozhodnout, že i přes zamítnutí žaloby neuloží žalobkyni povinnost nahradit náklady řízení.

109. Riziko nutného neúspěchu spojeného s povinností náhrady veškerých nákladů řízení může naopak odradit žalobce od toho, aby se svých práv domáhal před soudem, a není tedy slučitelné s článkem 47 Listiny.

69 – K tomu bod 79 a násl. tohoto stanoviska.

70 – Rozsudek ESLP ze dne 29. listopadu 1991, Pine Valley v. Irsko (CE:ECHR:1991:1129JUD001274287, § 66).

71 – Viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 11. dubna 2013, Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2013:221, bod 33).

72 – Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 11. dubna 2013, Edwards a Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2013:221, bod 25), a ze dne 13. února 2014, Komise v. Spojené království, C-530/11, EU:C:2014:67, bod 44).

73 – Viz bod 79 a násl. tohoto stanoviska.

VI. Závěry

110. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na otázku položenou Tribunal Supremo (Nejvyšší soudní dvůr) odpověděl následovně:

„Uznání reorganizačního opatření podle čl. 3 odst. 2 směrnice 2001/24/ES, které bylo přijato v členském státě a se zpětným účinkem mění hmotněprávní stav, jenž je předmětem probíhajícího soudního řízení v jiném členském státě, nesmí v tomto soudním řízení vést k tomu, že účastník řízení, který je dotčenou změnou znevýhodněn, bude mít v řízení nutně neúspěch a bude mu uložena náhrada všech nákladů řízení. Takový závěr činí z podání žaloby jako takového riziko a může odradit žalobce od toho, aby se svých práv domáhal před soudem, a není tedy slučitelné s článkem 47 Listiny."